

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 10. september 2021
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Laura Hvass Jørgensen
Sagsnr.: 2021-0035-0240
Dok.: 2100339

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelse af samråd BH fra Folketingets Retsudvalg

Spørgsmål BH

”Med henvisning til Justitsministeriets notat af den 21. maj 2021 om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Lacatus mod Schweiz bedes ministeren redegøre for, hvordan Danmark overholder sine menneskeretlige forpligtelser, samtidig med at der ved de danske domstole fortsat idømmes frihedsstraffe efter straffelovens § 197 – senest ved dom fra Københavns Byret af den 12. august 2021, herunder hvad ministeren agter at foretage sig for at sikre, at Danmark holder sig inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention på dette område, idet der henvises til den tvivl, Justitsministeriet selv fremfører i det pågældende notat.”

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Rosa Lund (EL).

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

[Indledning]

Tak for ordet.

Jeg vil indlede med at sige et par ord om min generelle holdning til den regulering af tiggeri, vi har i Danmark i dag.

For mig er tryghed et nøgleord. Vi skal alle kunne færdes trygt i det offentlige rum. Det gælder både når man går en tur på Strøget, tager sine børn med i den nærliggende park eller tager S-toget hjem fra arbejde.

Men vi har tidligere oplevet episoder med tiggeri og lejre af udenlandske hjemløse, der skabte utryghed.

Den slags hører på ingen måde hjemme i Danmark. Derfor har vi et forbud mod tiggeri i Danmark. Og det forbud har jeg intet ønske om at lave om på.

Det er ikke ulovligt at være fattig eller hjemløs i Danmark. Naturligvis ikke. Og sådan skal det heller ikke være. Derfor har vi også et socialt sikkerhedsnet og et velfærdssamfund, der tilbyder økonomisk og social hjælp til mennesker i nød.

Men det er ikke lovligt – eller rimeligt – at skabe utryghed på den måde, vi har oplevet nogle tiggere gøre.

Og det er Rigspolitiets vurdering, at strafskærperne har haft en positiv effekt i forhold til netop bekæmpelse af utryghedsskabende tiggeri.

Som bekendt afsagde Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dom i sagen Lacatus mod Schweiz den 19. januar 2021.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at Schweiz havde krænket Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om retten til privatliv ved at have idømt en rumænsk statsborger en bøde for at tigge. Bøden blev siden konverteret til en fængselsstraf på fem dage.

[Justitsministeriets vurdering af konsekvenserne af Lacatus-dommen]

Justitsministeriet har foretaget en juridisk analyse af Lacatus-dommen, for at se på, om dommen medførte et behov for at ændre den danske straffelovs bestemmelse om tiggeri.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der er en række forhold, der taler for, at dommen ikke nødvendiggør en ændring af straffelovens § 197 om forbud mod tiggeri.

Der er i vurderingen bl.a. lagt vægt på, at der er en række forskelle mellem den schweiziske og den danske lov på området.

For det første indeholder bestemmelsen i den schweiziske lovgivning, et generelt og absolut forbud mod tiggeri. Et forbud, der straffes med bøde – og hvis denne ikke betales – med fængselsstraf.

I den danske tiggeribestemmelse fremgår det derimod, at der skal gives en forudgående advarsel, før der kan straffes for tiggeri. Dette udgangspunkt er dog fraveget, hvis tiggeriet begås på steder, hvor det er særligt generende at blive udsat for tiggeri. Det er i gågader, ved stationer, i offentlige transportmidler, eller ved eller i supermarkeder.

For det andet har domstolene i Danmark efter tiggeribestemmelsen en udvidet mulighed for at lade straffen bortfalde, hvis der er tale om formildende omstændigheder.

For det tredje er der en række uklarheder i Menneskerettighedsdomstolens argumentation i dommen, hvilket også taler imod, at den danske straffelov skal ændres.

Blandt andet ses Domstolen ikke at have taget stilling til, at der i medfør af den schweiziske forbundsforfatning er en ret til bistand, som også gælder for udlændinge uden lovligt ophold. Der er en lignende ret i medfør af grundlovens § 75, stk. 2, herhjemme. Det er således ikke nødvendigt at tigge på gaden i Danmark for at få mad og logi i et herberg. I Lacatus-dommen lægger Domstolen vægt på, at – og jeg citerer – ”tiggeriet udgjorde et middel for klager til at kunne overleve”. Men det er altså ikke tilfældet i det danske velfærdssamfund.

Derudover konkluderer Menneskerettighedsdomstolen, at medlemsstaternes skønsmargin er snæver på området, selv om der ikke er konsensus blandt medlemsstaterne. Det forhold, at der ikke er konsensus, taler i almindelighed for, at medlemsstaterne har en bred skønsmargin.

9 medlemsstaters forhold, herunder Danmarks, indgår desuden ikke i den sammenlignende analyse.

Sammenfattende har Justitsministeriet derfor vurderet, at dommen ikke nødvendiggør en ændring af straffelovens tiggeribestemmelse.

[Procesrisiko]

Som der også henvises til i spørgsmålet, har Justitsministeriet i notatet af 21. maj 2021 anført, at det må antages, at der vil være en risiko for, at Menneskerettighedsdomstolen vil finde, at straffelovens bestemmelse om tiggeri ikke kan opretholdes inden for rammerne af Menneskerettighedskonventionen. Det skyldes, at der på baggrund af dommen vurderes at være en risiko for, at domstolene – uanset de momenter, der er nævnt ovenfor – vil finde, at de danske regler er i strid med EMRK.

Det er domstolene, der ved deres konkrete anvendelse af reglerne, skal vurdere forholdet til EMRK. Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af forarbejderne til loven om inkorporering af Menneskerettighedskonventionen fra 1992, at de danske domstole skal udvise tilbageholdenhed med at fastslå, at de danske regler ikke er forenelige med konventionen, når rækkevidden af konventionen i forhold til reglerne er uklar.

[Dom fra Københavns Byret]

Der henvises desuden i samrådsspørgsmålet til en dom fra Københavns Byret. Jeg kan forstå, at dommen er anket til landsretten, som skal tage stilling til sagen.

Selvom jeg efter loven er anklagemyndighedens overordnede, og jeg derfor også principielt kan give anklagerne pålæg i konkrete sager, er jeg yderst tilbageholdende med at blande mig i anklagemyndighedens dispositioner i konkrete straffesager. Det betyder også, at jeg som udgangspunkt ikke udtaler mig om verserende sager.

Jeg håber derfor – som i så mange andre sammenhænge – på udvalgets forståelse for, at jeg ikke vil risikere at sige eller gøre noget, der kunne opfattes som et forsøg på at påvirke anklagemyndighedens dispositioner eller domstolenes afgørelser.

[Justitsministerens holdning til tiggeri]

Men jeg vil afslutningsvis gentage, at jeg grundlæggende mener, at den nuværende regulering i forhold til utryghedsskabende tiggeri er hensigtsmæssigt. Jeg er derfor tilfreds med, at det ikke for nærværende er vurderingen, at Lacatus-dommen medfører et behov for at ændre reglerne. Hvis domstolene måtte komme til et andet resultat, vil jeg selvsagt forholde mig til det.

Tak for ordet.